

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 20/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **MOD invest, s.r.o.**, Útulná 15, Rožňava, zastúpenej JUDr. Miroslavom Katunským, advokátom, Floriánska 16, Košice, proti druhému výroku uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/47/2022 z 19. októbra 2023 o náhrade trov dovolacieho konania takto

r o z h o d o l :

1. Druhým výrokom uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/47/2022 z 19. októbra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Druhý výrok uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/47/2022 z 19. októbra 2023 **zrušuje a vec vracia** v rozsahu zrušenia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **959,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia v časti náhrady trov dovolacieho konania.

Sťažovateľka navrhuje zrušiť druhý výrok napadnutého uznesenia a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 20/2024-13 z 23. januára 2024 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou na Okresnom súde Revúca domáhala proti žalovanému zaplata sumy 40 599,73 eur s príslušenstvom z titulu uznania záväzku. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 6Cb/2/2020 z 5. októbra 2021 bolo rozhodnuté, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľke sumu 40 599,73 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný odvolanie, na základe ktorého Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom sp. zn. 43Cob/37/2021 z 23. júna 2021 rozhodol tak, že v druhej a tretej výrokovej vete rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Po vrátení veci okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 6Cb/2/2020-383 z 5. októbra 2021 o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť sťažovateľke sumu 40 599,76 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

6. Na základe odvolania žalovaného krajský súd rozsudkom č. k. 43Cob/3/2022-441 zo 17. marca 2022 rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu v prvej výrokovej vete zmenil tak, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľke sumu 31 706,56 eur s príslušenstvom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania (prvoinštančného, ako aj odvolacieho) v rozsahu 56 %.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 1Obdo/47/2022 z 19. októbra 2023 dovolanie žalovaného odmietol a sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd na vec nesprávne aplikoval ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) upravujúce náhradu trov konania, pretože v zmysle § 262 ods. 1 CSP rozhodne o nároku na náhradu trov konania aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Ak podľa obsahu spisu strane v konaní žiadne trovy konania nevznikli, je v súlade s čl. 17 základných princípov CSP zakotvujúcim procesnú ekonómiu rozhodnúť priamo tak, že sa jej náhrada trov konania nepriznáva (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 14/2018 z 28. februára 2018 zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 72/2018). Na predmetné rozhodnutie odkazuje aj porušovateľ v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Z právnej vety je podľa sťažovateľky zrejmé, že nepriznanie náhrady trov konania v súlade s čl. 17 základných princípov CSP je v súlade s právnym poriadkom za predpokladu, ak v konaní žiadne trovy nevznikli. Vo veci sťažovateľky však najvyšší súd sám v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že sťažovateľke vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému ako neúspešnej strane, ale z dôvodu, že náhradu trov konania nežiadala priznať, neboli jej priznané.

9. Sťažovateľka uvádza, že jej v dovolacom konaní vznikli náklady spojené s dovolaním žalovaného, z tohto dôvodu jej v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky vznikol nárok

na ich priznanie bez ohľadu na to, či o ich priznanie žiadala vo svojom vyjadrení, a preto aplikáciu čl. 17 CSP nepovažuje v predmetnom prípade za adekvátnu.

10. Napadnuté rozhodnutie vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania považuje sťažovateľka z dôvodu nerešpektovania príslušných ustanovení o trovách konania za arbitrárne.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

11. Najvyšší súd k sťažnosti uviedol, že výrok II napadnutého rozhodnutia považuje za riadne zdôvodnený v bode 69. Najvyšší súd tiež argumentoval, že sťažovateľka bola v dovolacom konaní dovolateľa (žalovaného) zastúpená advokátom a k podanému dovolaniu sa včas vyjadrila, považovala ho za dovolanie nedôvodné a žiadala ho odmietnuť, no neuplatnila si náhradu trov dovolacieho konania.

12. Najvyšší súd s poukazom na § 438 ods. 1 CSP a § 160 CSP, ktorý upravuje všeobecnú poučovaciu povinnosť, uviedol, že nemal poučovaciu povinnosť a ani povinnosť vyzývať právneho zástupcu sťažovateľky, či si uplatňuje alebo neuplatňuje v prípade úspechu trovy dovolacieho konania, keďže advokát je osobou znalou práva a pokiaľ sa vyjadroval v mene klienta, bol povinný uplatniť všetky procesné postupy súvisiace s ochranou práv klienta, teda vyjadriť sa k dovolaniu (k vecnej a právnej stránke), ako aj uviesť, či si uplatňuje v prípade úspechu trovy dovolacieho konania. Nie je možné, aby dovolací súd nahrádzal úkony advokáta.

13. Z uvedených dôvodov najvyšší súd zastáva názor, že ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie je zákonné, riadne zdôvodnené v napadnutej časti, ústavná sťažnosť je nedôvodná, jej cieľom je opomenutie povinností advokáta prenášať na súd.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

14. Zúčastnená osoba, ktorou je [REDAKOVANÉ], uviedla, že najvyšší súd nepriznal nárok na náhradu trov konania sťažovateľke dôvodne, pretože sťažovateľka si takýto nárok v dovolacom konaní neuplatnila. Aj v prípade riadneho uplatnenia nároku na náhradu trov konania, existujú v danej veci skutkové okolnosti, ktoré zdôvodňujú nepriznanie nároku na náhradu trov konania z tzv. dôvodov hodných osobitného zreteľa, keďže zúčastnená osoba je osobou, ktorej majetkové pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov.

III.3. Replika sťažovateľky:

15. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že s tvrdením najvyššieho súdu o tom, že ústavná sťažnosť je nedôvodná preto, lebo bola v konaní zastúpená advokátom, ktorý je osobou znalou práva a je mu zrejmé, že súčasťou rozhodovania dovolacieho súdu je aj rozhodovanie o trovách právneho zastúpenia, t. j. dovolací súd nenahrádza úkony advokáta, ktorý opomenul svoju povinnosť uplatniť si všetky trovy konania vrátane trov dovolacieho konania, ktoré klientovi v súvislosti s dovolacím konaním vznikli, sa nestotožňuje.

16. Sťažovateľka poukazuje na to, že dôvodom podania ústavnej sťažnosti nebolo nesplnenie poučovacej povinnosti v zmysle § 160 ods. 3 písm. b) CSP zo strany porušovateľa, ale mylná interpretácia § 262 ods. 1 CSP.

17. Poukazujúc na názory právnej teórie sťažovateľka zastáva názor, že sa nemožno stotožniť s názorom najvyššieho súdu, ktorý sťažovateľke ako úspešnej strane v konaní nepriznal náhradu trov dovolacieho konania len z dôvodu, že ich explicitne nežiadala priznať. Predmetné je v rozpore s § 262 ods. 1 CSP, teda zakladá zásah do práva na spravodlivý proces a činí napadnuté rozhodnutie arbitrárnym.

18. Úspech vo veci, ktorá je predmetom sporu, je okolnosťou, ktorá určuje nárok na náhradu trov. Porazenej strane takto potom vzniká povinnosť nahradiť trovy konania víťaznej strane, v danom prípade sťažovateľke. Oslobodenie zúčastnenej osoby od súdnych poplatkov okresným súdom ešte neznamená, že by z toho dôvodu nemala ako neúspešná strana v konaní povinnosť hradiť účelne vynaložené trovy konania sťažovateľky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na jej tvrdení o nezákonnosti a svojvoľnosti napadnutého druhého výroku uznesenia najvyššieho súdu, ktorým rozhodol, že sťažovateľke náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva. Sťažovateľka predovšetkým namieta, že najvyšší súd nesprávne interpretoval a aplikoval § 262 ods. 1 CSP, pokiaľ jej z dôvodu neuplatnenia náhrady trov konania žiadne trovy konania nepriznal napriek tomu, že bola v dovolacom konaní úspešná a k dovolaniu žalovaného sa riadne vyjadrila. Najvyšší súd konštatoval (bod 69 napadnutého rozhodnutia), že sťažovateľke trovy konania vznikli, no nežiadala ich priznať, a preto jej, poukazujúc na čl. 17 základných princípov CSP zakotvujúci procesnú ekonómiu konania, náhradu trov konania nepriznal.

20. Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu podústavného práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

21. Spornou právnou otázkou v právnej veci sťažovateľky je otázka rozhodovania o náhrade trov konania, ktoré preukázateľne vznikli, ale sťažovateľka riadne zastúpená v dovolacom konaní advokátom si tieto explicitne neuplatnila, a preto jej najvyšším súdom priznané neboli.

22. Súd rozhoduje o nároku na náhradu trov konania aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 1 CSP), keďže rozhodnutie o trovách konania je súčasťou súdneho procesu. Právo na náhradu trov konania teda vzniká zo zákona a nemožno ho oprávnenej strane nepriznať len preto, lebo si ho neuplatnila. Ani nečinnosť strany pri uplatnení nároku na náhradu trov konania nemožno bez ďalšieho považovať za vzdanie sa nároku na náhradu trov konania ani za nahradzovanie úkonov advokáta súdom.

23. Predmetný právny záver podporuje aj judikatúra ústavného súdu, napr. nález sp. zn. II. ÚS 615/2021 z 20. decembra 2022, v ktorom ústavný súd konštatoval, že právo na náhradu trov konania vzniká zo zákona a nemožno ho strane uprieť, napr. aj preto, lebo si ho neuplatnila. Strana sporového konania legitímne očakáva, že v prípade úspechu v konaní jej budú prostriedky vynaložené na súdny spor nahradené. V prípade nečinnosti strán tak súd prizná náhradu trov, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu. S uvedeným záverom sa ústavný súd stotožňuje.

24. Pokiaľ najvyšší súd svoje rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania podoprel odkazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/14/2018 z 28. februára 2018 (judikát R 72/2018 uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018), z právnej vety predmetného judikátu vyplýva (ako napokon namietala aj sťažovateľka), že nepriznanie náhrady trov konania je v súlade s procesnou ekonómiou, pokiaľ trovy konania oprávnenej strane nevznikli, čo však nie je prípad sťažovateľky, ktorej trovy dovolacieho konania preukázateľne vznikli, čo konštatoval sám najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí, a preto predmetný judikát je v právnej veci sťažovateľky neaplikovateľný.

25. Vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti najvyšší súd argumentoval neexistenciou poučovacej povinnosti, resp. neexistenciou povinnosti sťažovateľku ako úspešnú stranu vyzývať, či si uplatňuje alebo neuplatňuje trovy dovolacieho konania. Ústavný súd dodáva, že otázka poučovacej povinnosti nebola predmetom ústavnej sťažnosti a jej riešenie by bolo vzhľadom na predchádzajúce právne závery irelevantné.

26. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že postup všeobecného súdu, ktorý napriek preukázateľne vzniknutým trovám konania vyplývajúcim z obsahu súdneho spisu oprávnenej strane tieto neprizná len s odôvodnením, že si náhradu trov konania neuplatnila (nežiadala), možno považovať za postup v rozpore s § 262 ods. 1 CSP, a teda za extrémne vybočenie z procesných pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania, ktoré predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

V.

Zrušenie napadnutého výroku uznesenia

27. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

28. Pretože ústavný súd rozhodol, že druhým výrokom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu). Po vrátení veci najvyššiemu súdu bude jeho povinnosťou znovu rozhodnúť o náhrade trov dovolacieho konania s prihliadnutím na všetky relevantné podania strán v predmetnom konaní.

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 799,36 eur, čo po zvýšení o daň z pridanej hodnoty (zástupca sťažovateľky je uvedený v zozname platcov tejto dane dostupnom na stránke <www.financnasprava.sk>) predstavuje sumu 959,24 eur.

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur, základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je vo výške 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon uskutočnený v roku 2024 (vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby).

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu